

Intoxicare familială... cu fake news

Maior Bogdan Oproiu
Observatorul Militar Nr.22/2020

Eram în mașină cu soția și, discutând dintr-una-ntr-alta, ajungem la Covid-19! Și-mi zice: *?Nici nu știu ce să mai cred și cu Covidul...Păi, de ce?, întreb. N-ai văzut că sunt oameni plătiți să declare că le-au murit rudele de Covid... De unde știi? Mi-a spus și Ioana (o colegă) că a citit...* Cam așa se formează părerile despre multe subiecte de interes în societate. Cineva lansează o afirmație, care poate să fie falsă sau fake news și prin rostogolire ajunge să fie crezută de o parte importantă a populației.

S-a discutat, în ultimul timp, despre cei 3.000 de lei care ar fi fost oferii rudelor unor persoane decedate pentru a declara că acestea "au murit de Covid", când, de fapt, ei ar fi decedat dintr-o cu totul altă cauză. Chiar de la început pare un *fake news*, pentru că în certificatele de deces doar medicii trec cauza decesului și comorbiditățile. Rudele decedatului nu trebuie decât să recunoască, sub semnătură, identitatea acestora. Altceva nu li se cere să spună. Ceea ce este și normal, pentru că specialiștii sunt medicii, nu noi. Și e normal ca părerea noastră să fie irelevantă în astfel de cazuri.

Un articol apărut în ziarul *Știri din Bucovina* prezintă cazul unui bărbat inclus pe lista deceselor cauzate de coronavirus. *Doi funcționari ai DSP (Direcția de Sănătate Publică) Botoșani i-ar fi propus văduvei să semneze un act prin care recunoștea infectarea pacientului cu noul coronavirus, în schimbul sumei de 3.000 de lei*, spune știrea. Jurnalista de la Botoșani a scris articolul doar pe baza declarațiilor soției decedatului, fără a cere măcar un punct de vedere la DSP Botoșani. Informații similare s-au rostogolit la România TV și alte posturi de televiziune sau în mediul online.

Jurnalista de la *Libertatea* a demontat această știre, luând legătura cu femeia respectivă și cu mai multe persoane care, conform declarațiilor femeii, ar fi fost martore sau implicate în această problemă. Încă din discuția cu soția decedatului iese la iveală prima minciună; nu soția, ci fiica decedatului ar fi vorbit cu o persoană care ar fi spus că este de la DSP, fără a prezenta vreun act doveditor. Apoi, fiica, intervievată de jurnaliști, și-a schimbat declarația inițială, în care susținea că angajata DSP fusese însoțită de șeful de post din comuna adiacentă, spunând că, de fapt, era un bărbat într-o mașină și că nu l-a văzut de aproape.

Iulia Marin, jurnalista de la *Libertatea*, i-a contactat pe șeful de post, șefa DSP Botoșani, viceprimarul localității de unde sunt cele două femei, o purtătoare de cuvânt a Ministerului Sănătății și pe managerul Institutului de Pneumoftiziologie *Marius Nasta*, demonstrând falsitatea afirmațiilor pe motiv că rudele nu semnează certificatul de deces, metodologia DSP nu presupune deplasarea la domiciliul decedaților, angajații DSP au legitimație de serviciu, DSP nu câștigă mai mulți bani dacă sunt mai mulți decedați de Covid și nici remunerațiile suplimentare ale personalului medical care lucrează cu pacienți infectați cu Covid nu depind de numărul pacienților sau al decedaților.

Una peste alta, familia respectivă nu a primit niciun ban, în afara, poate, a ajutorului de deces și omul tot de Covid a murit. O muncă de investigații destul de serioasă pe care a făcut-o *Libertatea*, dar pe care ar fi trebuit să o facă, în primul rând, jurnalista din Botoșani, înainte să contribuie la lansarea în spațiul public a unui *fake news*.

Subiectul a fost mult prea interesant pentru a fi ignorat de televiziuni senzaționaliste. România TV a preluat din zbor subiectul și a *descoperit* trei spitale în București care ar fi oferit până la 2.000 de euro rudelor unor pacienți decedați, pentru a declara că aceia ar fi murit de Covid. Spitalele nu sunt numite, iar în sprijinul afirmației este preluată o convorbire telefonică cu un bărbat a cărui voce este distorsionată și care declară că în *satul vecin* - deși nici satul lui nu știm care e! - a murit cineva și a primit familia 3.000 de lei. Redactorul din studio citește alte declarații, neatribuite, care merg în aceeași direcție: rudele primesc bani pentru a declara decese cauzate de Covid. *Procurorilor li se cere*, se spune în materialul video, să

cerceteze toate decesele cauzate de Covid. Această cerere a fost făcută printr-o petiție online, demarată de asociația OCHR - Organised Crime Harm Reduction, condusă de Eugen Chiracu, ong-ul care s-a ocupat de apărarea drepturilor unui singur deținut, Liviu Dragnea.

Site-ul de știri PressOne a mers pe urmele OCHR și a descoperit că, în 2019, cam toată activitatea acestei asociații s-a redus la a milita pentru drepturile deținutului Liviu Dragnea. PressOne l-a contactat pe Eugen Chiracu și i-a cerut să-i spună măcar numele unuia din cele trei spitale care ar fi plătit bani pentru declarații ale rudelor decedaților. *Singura entitate de pe teritoriul României care îmi poate cere aceste informații și căreia i le voi oferi este Parchetul General. Vă mulțumesc pentru apel,* a mai adăugat Chiracu, după care a întrerupt convorbirea, scrie reporterul PressOne. De ce, dacă ar fi fost reală, era atât de secretă această informație?

OCHR declară pe site că: "Suntem un grup de activiști, profesioniști din toate domeniile de activitate, deciși să facem tot ce este necesar pentru reducerea riscurilor asociate crimei organizate. Echipa noastră este formată din avocați, juriști, programatori, economiști, ofițeri în rezervă, jurnaliști..." Poate acesta este și motivul pentru care site-ul solicită vizitatorilor, printr-o fereastră pop-up, să doneze, dacă le pasă, pentru a susține jurnalismul independent. Din păcate, acesta nu este jurnalism. Cu atât mai puțin independent.

Pe internet nu contează cine ești, ce faci sau ce ai făcut, dacă ceea ce transmiți rezonază cu cei care te urmăresc, atunci ideile tale vor fi preluate fără a mai fi trecute printr-un filtru critic. Atunci când e vorba de instituții de presă este cu atât mai grav, pentru că promovarea deliberată a unor informații false ar trebui să se bată cap în cap cu deontologia profesională; doar că, la noi, în multe cazuri, profesia nu mai contează.

Am descoperit "ancheta" făcută de România TV pe o pagină de Facebook - "Liberi" se cheamă - de unde a fost distribuită de 22.000 de ori! Cine știe câte asemenea preluări cu zeci de mii de distribuiri mai există! Și dacă durează 10 minute să găsești "surse" pentru articole *fake news*, pe motiv că le inventezi tu dacă nu le găsești, demontarea lor este un proces care necesită timp, resurse, răbdare. Și în plus, fake news-ul este pe piață, și-a făcut deja efectul până vine dezmințirea sau descoperirea adevărului; și, oricum, câți dintre cei care cred și promovează astfel de minciuni sunt dispuși să mai accepte că au fost mințiți și că au mințit, la rândul lor, chiar dacă nu au făcut-o cu bună știință?

Așa încât e o idee bună să nu o credeți pe Ioana, pentru că, deși e prietena voastră, se lasă și ea destul de ușor mințită și chiar dacă nu vrea să facă asta, tot vă dezinformează. Până la urmă, o informație grotescă - așa cum este aceea că spitalele ar plăti în masă lumea să mintă în legătură cu morții lor - merită să-i acordăm mai mult decât cele două secunde și jumătate cât ne ia să dăm un share minciunii, și să vedem dacă se verifică.

Până săptămâna viitoare, fiți vigilenți!

